

Državni izpitni center

M 1 3 2 6 4 1 1 2

JESENSKI IZPITNI ROK

TEORIJA IN ZGODOVINA DRAME IN GLEDALIŠČE

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

REZERVNA RAZLIČICA

Sreda, 28. avgust 2013

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1	1	♦ Ivan Cankar – Tone Partljič	Veljajo le popolne in pravilne rešitve.
	1	♦ Hlapci – Oskubite jastreba	
	1	♦ drama v petih aktih – satirična variacija na znano temo	
	1	♦ W. Shakespeare – T. Partljič	
	2	♦ Npr.: umetnost drži življenju ogledalo in mu kaže njegovo resnico ... – človek v bistvu ostaja zvest samemu sebi ...	
	1	♦ Trst, 1919 – Maribor, 1977	
	1	♦ 5 aktov – dva dela, 5 slik oz. dejanj	
	2	♦ Npr. Cankarjev Martin Kačur, Shakespeareov Hamlet, Ibsenove drame idr. – Cankar, Grum, Stoppard, Dürrenmatt, Feydeau idr.	1 točka za vsaj dva vpliva.
Skupaj	10		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ V šolski zbornici – dogodek, ki jo sproži: npr. volitve, ki spremenijo razmerje sil; ker se novi oblastnik zaveda pomena šole, obišče najprej učitelje (v knjižnici so medtem odstranili neprimerne knjige), da jih povabi na večerjo, na kateri se bodo dogovorili o novih časih, nalogah, dolžnostih, razmerjih, obnašanju ...	
	2	♦ Nakazuje ali pogloblja dramski spor: Da, kajti župnik že s prvimi replikami opomni in posvari prisotne, zlasti Minko in Komarja, da je bilo njihovo vedenje pohujšljivo, brezbožno in nečimrno, da lahko vsakogar doleti "grenka izkušnja", kot bo tiste, ki se ne zavedajo, da mora učitelj ostati "za svojim plotom, za tistim, ki sta mu ga postavila cerkev in ljudstvo", kar seveda napoveduje spor z upornim Jermanom ...	
	1	♦ Sledi ji: Jermanov prihod in začetek odkritega spora med njim in župnikom ...	
2.2	1	♦ Pri župniku – dogodek, ki jo sproži: npr. vabilo novega oblastnika na večerjo, ki pa ga Jerman kljub materinemu prigovarjanju ne sprejme ...	
	2	♦ Nakazuje ali pogloblja dramski spor: da, kajti župnik goste opozori, da se bodo morali včlaniti v Zvezo katoliških učiteljev, se odreči liberalnim idejam in časnikom (kar spominja na čiščenje knjižnice v Hlapcih), učiti in se vesti drugače, pokopati črno preteklost, se poenotiti, stopiti na pravo stran, sicer ..., kar hitro razume najprej nadučitelj, ki se prvi prikloni novemu oblastniku; župnik torej implicitno napove cenzuro, čistke, obračune, 'skubitev' upornikov ...	
	1	♦ Sledi ji: Jermanov in Kalandrov dogovor za zborovanje, ki ga uvede Jerman s kritično aluzijo na vzporedno dogajanje pri župniku (Saj ravno to je narobe, da vsi ti narodni voditelji silijo naprej za polno mizo) ...	
Skupaj	8		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	2	♦ Nima imena – župnik, novi oblastnik, voditelj klerikalcev, cinik (kar pokaže ob Jermanovi materi s stavkom: Lezite in spet lepo umirajte!), liberalnost mu je črna preteklost, vendar je bolj liberalen od Cankarjevega, govori celo šale, uporablja vulgarizme ...	Ime 1 točka, vloga 1 točka.
3.2	2	♦ Hoče: npr. usklajenost politike in vzgoje, članstvo v Zvezi katoliških učiteljev, enotnost, hlapčevanje, pokorščino, cenzuro; hoče, da je življenje "pod katoliško bandero veselo, čisto in bogato"; hoče politično nečistega Jermana premestiti in ga združiti z Lojzko, ki naj bi pazila nanj ("dolžnost" zanjo); v drugem delu njegov lik zbledi, saj se v 4. sliki sploh ne pokaže, v 5. sliki pa spregovori le še nekaj fraz in praznih stavkov ...; želi: npr. dobro jesti, piti, peti svoje pesmi, plesati polko ...	Hotenja 1 točka, želje 1 točka (za najmanj dve prvini).
3.3	3	♦ Boji se: npr. "rdečega duha" med delavci, tudi mladega učitelja, nekdanjega študenta, ker bi lahko v red vnesel nered, v mir nemir, ogrozil oblast, razdril slogo, pokvaril enotnost enako mislečih ...	Koga/česa se boji 1 točka, utemeljitev do 2 točki.
3.4	2	♦ Uspešnost: npr. v sklepu 3. slike je ves zadovoljen, ker so Jermana ukrotili, ker ga je pripravil do tega, da mu je obljubil, da ne bo več zboroval, ker se je "spreobrnil", "se predal", ker je "končno saniral problem Jermana" ...	Ena prvina 1 točka, dve ali več prvin 2 točki.
Skupaj	9		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	2	♦ Franc Jerman – učitelj (sin prejšnjega župnika), "pozna svojo pot" ...	Ime 1 točka, vloga 1 točka.
4.2	2	♦ Hoče: npr. v prvem delu bi "rad samo v miru pisal" zgodovino našega naroda in pomagal Kalandru voditi agitacijsko zborovanje; hoče razgaliti narodne voditelje, pravičnost, hlapcem odpreti oči; vendar se že po prvem kamnu umakne, zboruje naj Kalandar, čigar roka naj kuje svet, tudi župniku zagotovi, da ne bo več zboroval, da ne bo več norec, hlapcev spreobračal; v drugem delu pa noče nič več, noče "se spominjati", umiril se je, se sprijaznil z usodo, piše roman, hvali ga kaplan, za nekdanje nasprotnike bo celo spekel pujčke ...; želi: npr. da bi ga mati razumela, da bi mu rekla prisrčno besedo, da ne bi kar naprej umirala, na koncu 3. slike sprejme Lojzko, s katero se bo poročil, želi "iz pekla", biti sam svoj gospodar ...	Hotenja 1 točka, želje 1 točka (za najmanj dve prvini).
4.3	2	♦ Uspešnost – ni uspešen, saj ga utiša kamen, premestijo ga na Goličavo, upiranju se odreče, spremenil ni ničesar, tudi ničesar ne objavi, na koncu 3. slike prejme odločbo o kazenski premestitvi na Goličavo, kar da je zahtevalo ljudstvo za antikrista in ker je v državni službi, se ne upa več upirati; postane kuhar, ki ne bo več zboroval, ker je osramočen ...	Ena prvina 1 točka, dve ali več prvin 2 točki.
Skupaj	6		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	4	<p>O veri:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ prvi: župnik npr. boga omenja v napitnici (bog nas vse živi) in v frazi (božji mlini meljejo počasi), priznava, da "mi (op. župniki) nismo tu zaradi spovedi, ampak zaradi prijazne besede, zaradi porok, pogrebov, zaupanja", greh ga ne moti, prizna: "Odkar imam oblast, nimam več časa za molitev", poln maščevanja pozdravlja s Hvaljen Jezus ...; ♦ drugi: Jerman, npr. Bog je le še del fraze, ne mara žegnanih pišekov, Kristusa omeni po zborovanju ("med njih Kristus ne bi prišel z besedo, prišel bi z bičem"), velja za antikrista, kot ga ozmerja Komar; a v drugem delu ga kot zglednega hvali celo kaplan, čeprav prizna študentu, da peče pujčeka zato, da mu "ni treba v cerkev", Komarju pa, da mu "ni treba k pridigi" ... 	Prvi do 2 točki, drugi do 2 točki (vsak za vsaj po 2 prvini).
5.2	4	<p>O svobodi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ prvi: župnik npr. ni za svobodo, jo omejuje, neubogljive bo kar "oskubil", kot popolni in edini oblastnik odloča, koliko svobode imajo lahko hlapci, upornega Jermana pa se reši z izgonom na Goličavo ...; ♦ drugi: Jerman npr. je v prvih treh dejanjih za svobodo, misli s svojo glavo, ne mara klerikalcev, je kritičen do liberalcev, toži, da gnijejo, hoče zvestobo sebi in svojim načelom, župniku zagotovi, da se v goloba jastreb ne more spremeniti; vendar v drugem delu prizna, da je "izven", da nikoli ni bil ne liberalec ne klerikalec, da je v državni službi, torej se ne sme upirati, da je včasih mislil s svojo glavo, zdaj pa ne več ... 	Prvi do 2 točki, drugi do 2 točki (vsak za vsaj po 2 prvini).
5.3	2	<p>O vrednotah:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ prvi: župniku gre predvsem za politično zmago in oblast, ne zanima ga, kaj je bil kdo prej, glavno je, da je zdaj pravi (to, da si pravi čas na pravi strani), rad dobro je in pije, v poklicu je liberalen, etika ni v ospredju, je lahkoživec in živi dvojno moralo, ljubezen mu je sredstvo za doseganje političnih ciljev, hlapca Jerneja ima kot Cankarjev Jerman za "plevel na njivi" ...; ♦ drugi: Jermanove so npr. v prvem delu upornost, svobodomiselnost, razumnost, kritičnost, srčnost, spoštovanje, v drugem delu pa se umiri, poroči, je oče, piše, sčasoma mu tudi Goličava postane pekel, nazadnje pa otopel ne sliši več niti hlapca Jerneja, ki še ni našel svoje pravice ... 	Vsaka prvina 1 točka.
Skupaj	10		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
6	1	♦ NE	Utemeljitev do 2 (1 točka za vsaj dve prvini).
	2	♦ Ker: delujeta v drugačnem, resnejšem prostoru in času: npr. Cankarjev Jerman je še poln idealov, upornosti, zagnanosti, rad bi ljudi izobrazil, jim odprl pamet devetkrat zaklenjeno in zaslepljene oči, jim razgalil posvetne in cerkvene jerobe, toda po vrženem kamnu se ravnodušen odpove svoji akciji in celo poskuša s samomorom, tega poskuša, a precej bolj patetično, storiti tudi Partljičev Jerman ...; Cankarjev župnik je strožji, resnejši, moralnejši, retorično močnejši od svojega naslednika, ne bi se strinjal s hedonizmom in nespodobnim vedenjem svojega naslednika, z njegovim odnosom do vernikov, do Jermanove matere, čeprav je povsem drugačna ...	
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
7	2	♦ implicitno označevanje (v prisotnosti lika)	Vsaka prvina 1 točka.
	2	♦ Npr. Župnik meri na Minkino nečimrnost; v resnici gre za igrico, sprenevedanje, lažno moralo in prikrievanje resnice, saj ima Minka z njim razmerje, kar pred javnostjo prikriva s hlinjeno, tartufarsko pobožnostjo ...	(Ne)strinjanje do 2 točki (za najmanj dve prvini presoje).
Skupaj	4		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
8.1	1	♦ npr. kaplan	
8.2	1	♦ npr. Pisek	
Skupaj	2		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
9.1	2	Dramski prostor: ♦ Cankar: I. akt pred županovo krčmo, prevladuje intimen prostor, dogajanje je sukcesivno ...; ♦ Partljič: 1. dejanje v središču vasi, kjer dominira župnišče, vidi se v različne hiše in prostore, menjavo prostorov deloma omogoča vrtljivi oder, 2 – pri župniku, 3 – na dvorišču župnišča, 4 – Jermanova hiša na Goličavi, 5 – prostor pred Jermanovo hišo, dogajanje je simultano, obsežnejše didaskalije, prevladuje heterotopičnost in dogajalna simultanost ...	Vsaka primerjana lastnost oz. značilnost 1 točka.
9.2	2	Dramski čas: ♦ Cankar: od pozne pomladi do zime, od volitev do božiča, »od setve do žetve«, pokazanega je malo časa, več je zamolčanega; ♦ Partljič: veliko časa je zamolčanega, dogajanje se začne dan po zmagi klerikalcev, se nadaljuje še isti večer, nato na dan zborovanja, pred peto popoldne in po peti uri, v drugem delu pa morda leto in pol po zborovanju, saj Lojzka že vozi otroka na sprehod v vozičku, sredi poletja, pred nedeljskim obiskom gostov iz doline in na nedeljo ...	

9.3	2	<p>Dramski liki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Cankar – npr. pokaže odzive trške gospode na izid volitev, hlapčevsko čiščenje knjižnice in uklanjanje novi oblasti, zmagoslavje klerikalcev, materino umiranje, Jermanov poraz, napovedi odhoda na Goličavo, poskus samomora in odrešilni prihod Lojzke (ki ga ima čedalje raje), Hvastjeve težave (ker ima hudo ženo in troje lačnih otrok), Komarjevo eksekutorstvo, Kalandrovo prevzemanje revolucionarnih dejavnosti ...; ♦ Partljič – npr. pokaže tisto, česar Cankar ni, na primer večerjo pri župniku, spreminja like: npr. Jerman postaja copata, odreče se uporništvu, piše roman, toliko se je poboljšal, da o njem spoštljivo piše goličavski kaplan, nekdanj bojevita gesla so postala parole, odtujen, nesvoboden, nesrečen, prilagojen, oskubljen, konformen, oportun; mati pokaže drugačen obraz: je posesivna, dominantna, nasilna, opravljiva, pije ...; Kalandar je novodobni aktivist; Komar je gejevsko usmerjen; župnik je hedonist in ima razmerje z Minko; Lojzka je stara devica, ki jo s poroko reši Jerman; nov lik je npr. hlapec Jernej ... 	
9.4	2	<p>Dramski dialog:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ npr. Cankar in Partljič označujeta svoje like tudi z jezikom, ki je pri Cankarju bolj urejen, umirjen, nadziran, političen, tudi metaforičen, pri Partljiču pa se spusti tudi na raven vulgarnosti, psovka, popevcic, je manj nadziran, bolj ljudski, razrahljana sta celo Jermanov in župnikov govor ... 	
Skupaj	8		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
10.1	1	♦ B	
10.2	1	♦ A	
Skupaj	2		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
11.1	1	♦ DA	
	1	♦ NE	
11.2	4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ DA: ker so se spremenile okoliščine in ker se boji za službo, kar pa, pravi, ni več v duhu socialne demokracije oz. liberalnosti, govori za vse, v pouk ... ♦ NE: ker so to prevzete fraze, tako mora misliti in govoriti, tistih, ki jim mora biti pokoren, je namreč čedalje več, na mesto boga je stopila duhovščina, gre za podrejenost, strah pred izgubo položaja, govori v svojem imenu, a tudi drugim v pouk ... 	Primerjalna utemeljitev: do 2 + do 2 točki – brez primerjave do 2 točki.
Skupaj	6		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
12.1	2	♦ Dramaturgija je teatrološka in literarna veda, ki dramsko besedilo razume kot literarni, dramaturški in gledališki uprizoritvi namenjeni fenomen.	
12.2	2	♦ Uprizoritveni postopek: npr. uprizoritveno-dramaturško brati, virtualno preoblikovati didaskalije, virtualno govorno-telesno interpretirati dialog, virtualno hipostazirati like, dramaturško razčlenjevanje besedila – priprava besedila za uprizoritev – različne vaje in deleži uprizoriteljev ...	
12.3	2	♦ Dramski lik nastaja v bralcu med branjem/razbiranjem dramskega besedila, gledališki lik nastaja v bralcu med gledanjem uprizoritve oz. igralčevega oživljanja dramskega lika ...	Primerjava obeh likov do 2 točki.
Skupaj	6		

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
13.1	3	♦ Rešitev določi moderacija.	Aktualni poudarek do 3 točke.
13.2	3	♦ Rešitev določi moderacija.	Zamisel scenografije/ kostumografije do 3 točke.
Skupaj	6		

Skupno število točk: 80